

Pietro Archiati

Monoteismus a predestinace v islámu – str. 1

Křesťanská Trojice a návrat k polyteismu? – str. 2

Základní vlastnost islámu jako náboženství lze spatřovat v jeho přísném monoteismu. V Koránu je ze všech výpovědí nejdůležitější tato: „Alláh je jediný a Mohamed je jeho prorok.“ Tam, kde je Alláh podáván jako jediný, všemohoucí Bůh, se někdy dodává: „A nemá žádného syna.« Zplodit syna Alláhovi nepřísluší, píše se ve svatém Písmu muslimů. Takovýto výrok, který Alláhovi odpírá syna, lze chápat jen v souvislosti s hlavním poselstvím křesťanství, podle něhož Bůh Otec vyslal do světa svého Syna.

V tomto zásadním střetu je třeba rozlišovat dvě roviny: pozemsky-lidskou a božsky-duchovní. První rovina se týká toho, co se odehrává v lidech, kteří žijí určitým náboženstvím nebo se jím zabývají. K této rovině patří také všechno, co Mohamed jakožto člověk věděl a myslel si o křesťanství, a všechno, čemu křesťané sami z křesťanství rozuměli nebo nerozuměli. Na této lidské rovině mohlo na obou stranách docházet také k nedorozuměním ve vztahu ke Kristově události. Křesťanství stojí koneckonců teprve na začátku svého působení. Způsob, jakým někteří křesťané chápali božskou Trojici, mohl u jiných budit dojem návratu k polyteismu. To může být psychologickým vysvětlením toho, proč Mohamed požaduje přísný návrat k monoteismu Starého zákona.

Druhá rovina výkladu se vztahuje k duchovním bytostem stojícím výše než člověk. Mezi nimi najdeme také archanděla Gabriela, který je uváděn jako inspirační zdroj Koránu. Tato duchovní bytost měla bezpochyby své vlastní záměry, když Mohameda inspirovala k větě: „Alláh je jediný a nemá žádného syna.“ Tímto synem může být míněn jenom Kristus, a jakožto archanděl si Gabriel musí být až příliš dobře vědom toho, jaký může mít tato věta v lidstvu účinek, přinejmenším jaký účinek očekává. A tímto očekávaným účinkem může být jen to, že v lidstvu bude vymazáno vědomí „Božího Syna“. Jestliže inspirační zdroj Koránu popírá existenci Syna, nemůže být jeho záměrem nic jiného než vymazat povědomí o Kristu. Kdo u Boha vidí působit jen jeho neomezenou všemohoucnost, nemůže stejnou měrou uznávat povolání člověka ke svobodě.

Z tohoto pohledu může být rozpor mezi „duchem křesťanství“ a „duchem islámu“ jen pozemskou projekcí boje probíhajícího v duchovních světech. V zrcadlení na fyzické pláni se mnohé může objevit ve zkreslené podobě. To také vysvětluje, proč mnohé z toho, co je považováno za křesťanské, je možná více islámské než křesťanské - a naopak. Z tohoto úhlu pohledu lze také chápat heroickou povahu boje, který ve středověku probíhal mezi křesťanskými scholastiky a arabskými aristoteliky.

Gabriel, jenž inspiruje Mohameda, je znám i v židovství a křesťanství. V evangeliích je archandělem zvěstujícím panenské početí Ježíše Nazaretského. Rudolf Steiner ze svého duchovního bádání potvrzuje, že tento archanděl Gabriel je hlavní bytostí působící ve všech silách narození a dědičnosti.

Aby byla možná svobodná volba, musí po přelomu věků stát proti sobě ve všech oblastech života dva, druhy mocností. Kristova událost naplňuje přelom věků právě proto, že způsobuje rozdělení duchů ve všech duchovních hierarchiích. Po přelomu stojí proti sobě ve všech oblastech života síla a protisíla. Takovéto rozštěpení na ducha a protiducha, umožňující člověku svobodnou volbu, muselo proběhnout i v zástupech gabrielských duchů. Část gabrielských archandělů tak trvala na tom, že budou nadále působit tak, jak působili před přelomem věků - a odmítla Krista, Božího Syna. Tito archandělé Gabrielové chtějí síly

dědičnosti nadále utvářet tak, aby neumožňovaly lidskou svobodu. Mohamed je právem nazývá „Gabrielem“; reprezentují totiž božské bytosti nebo, lépe řečeno, božské síly, jejichž prostřednictvím Alláh rozvíjí svou neomezenou všemohoucnost narození a dědičnosti.

Druhá polovina gabrielských duchů se spojila s Kristem, s jeho působením. Tito gabrielští duchové, kteří se stali křesťanskými, se dva tisíce let snaží uspořádat síly narození a dědičnosti tak, aby člověka nepřemáhaly, nýbrž aby co nejvíce napomáhaly jeho svobodě. Tito křesťanští gabrielští archandělé člověku pomáhají prožívat síly přírody jako závaží, které používá k posilování svých svalů.

Křesťanská Trojice a návrat k polyteismu?

Není snadné zachovat věrnost Boží jednotě, chce-li člověk zároveň poukázat na to, že božství působí ve světě třemi velmi rozdílnými způsoby. Riskuje tím, že trojí druh Boží působnosti přeneseme na božství samotné. Příliš snadno zapomíná, že každá výpověď o Boží povaze nemůže být sama o sobě ničím jiným než spekulací, než prázdnou abstrakcí. Člověk, dokonce i člověk zasvěcený, nemůže učinit zkušenost vnitřní podstaty Boží, na to by musel být sám Bohem. Skutečná duchovní věda proto o vnitřní povaze Boží nečiní žádnou výpověď. Líčí pouze způsob, jakým božský duch působí v lidstvu a světě tak, že je pro všechny vnímatelný.

Kdo pozorně sleduje vývojové fenomény, může od sebe navzájem zřetelně odlišovat tři druhy božského působení. První vidíme všude v přírodě. Bůh Otec působí s neomezenou všemohoucností ve všech přírodních zákonech a silách. Tento druh působení můžeme nazývat „otcovským“: je to druh Božího působení, jenž předchází všemu ostatnímu, který tvoří základ pro všechno ostatní.

Druhý druh božského působení probouzí v člověku vnitřní prožívání myšlenek, citů a volních impulzů. Smyslové vjemy mohou automaticky vyvolávat všechny možné představy V tomto bodu začíná prožitek svobody. Člověk dostává v průběhu svého vývoje ve stále větší míře vůči všem silám přírody možnost svobodné volby - může se jim poddat, může však také všechno, co mu příroda dává, použít jako nástroj k tomu, aby vytvořil něco vlastního. Nejlepším příkladem je zde myšlení. Každý může ve svém myšlení prostě jen nechat probíhat to, co samy od sebe způsobují smyslové vjemy, anebo může zvýšeným soustředěním a volní silou postupovat ve svém myšlení stále tvořivěji, stále vynalézavěji. Prožívá-li člověk myšlení takto, prožívá veškeré přírodní působení jako nástroj tvořivé svobody svého ducha. Tento druh božského působení v člověku nazývá křesťanství „Božím Synem“. Syn Boží nepůsobí v lidské duši všemohoucností, nýbrž láskou; pomáhá každému člověku, aby byl čím dál tvořivější ve svém myšlení, čím dál laskavější ve svém jednání.

Třetí druh Boží působnosti je čistě duchovní. Člověk ho zažívá tehdy, jestliže zpočátku pasivní postoj své duše stále více proměňuje ve vnitřní činnost. Prožívá se tím, čím dál víc jako jedinečný duch, prožívá zkušenost „Ducha svatého“. Působení Syna vytváří v duši schopnost vyvíjet se stále více v ducha. Kristus propůjčuje každé duši schopnost svobody. Zkušenost Ducha svatého spočívá v neustálém uplatňování této schopnosti, v uskutečňování svobody duchapřítomným tvořením.

Přísný monoteismus islámu nezná působení Boha jakožto Syna a Ducha svatého. Vůči všemohoucnosti Boží, vůči zdůrazňování determinismu může vzniknout jen fatalistický vnitřní postoj. Tím se pro člověka ve skutečnosti stírá rozdíl mezi duchem a hmotou. Také v niternosti člověka - v jeho myšlenkách a citech - má božství, domyslíme-li to do důsledku, působit s toutéž všemohoucností jako v přírodě. Přírodní nutnost a predestinace ve vztahu k člověku nemohou jinak, než jít ruku v ruce.